

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

Warszawa 2017

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Poradnik

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

Stan prawny na 26 września 2017 r.

Poradnik jest dostępny bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

WAŻNE

Poradnik odnosi się do aktualnego stanu prawnego.

Spis treści

Objaśnienie używanych pojęć i skrótów	5
I. Ubezpieczenia społeczne osób duchownych	7
1. Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7
2. Duchowny, który posiada inny tytuł do ubezpieczeń.....	7
3. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne	16
3.1. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe.....	16
3.2. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe	17
3.3. Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych	17
II. Składki na ubezpieczenia społeczne osób duchownych	18
1. Podstawa wymiaru składek – zasady ogólne	18
2. Podstawa wymiaru składek za duchownych, którzy są objęci obowiązkowo tymi ubezpieczeniami również z innego tytułu	20
3. Wysokość składek i zasady ich finansowania	21
III. Ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych.....	24
1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu	24
2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne	28
2.1. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osoby duchownej, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych.....	28
2.2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za duchownego, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych.....	29
2.3. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulantów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich i żeńskich i ich odpowiedników.....	30
3. Wysokość składki i zasady jej finansowania	30
IV. Zgłoszenie i wyrejestrowanie z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób duchownych	32
1. Zgłoszenie do ubezpieczeń	32
2. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń.....	33
3. Kody tytułów ubezpieczenia.....	34
V. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne	35

1.	Duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia	35
2.	Duchowny, za którego składki rozlicza i opłaca instytucja diecezjalna lub zakonna	38
3.	Terminy rozliczania i opłacania składek	39
Wykaz podstawowych aktów prawnych		40

Objaśnienie używanych pojęć i skrótów

Użyte w poradniku pojęcia i skróty oznaczają:

Osoba duchowna – duchowny lub członek zakonu męskiego albo żeńskiego Kościoła Katolickiego, innego kościoła i związku wyznaniowego, z wyjątkiem alumna seminarium duchownego, nowicjusza, postulanta i juniorysty, którzy nie ukończyli 25 lat.

Podatnik zryczałtowanego podatku od osób duchownych – osoba objęta obowiązkiem podatkowym na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych – osoba objęta obowiązkiem podatkowym na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Postulant – osoba, która jest w trakcie postulatu (pierwszy okres życia we wspólnocie zakonnej, który poprzedza nowicjat). Postulat może trwać od kilku tygodni do 2 lat. Postulanci mogą w tym czasie poznać zakon i wciągnąć się do życia zakonnego.

Nowicjusz – w kościele katolickim osoba, która odbywa nowicjat w zakonie, czyli przygotowuje się do złożenia stosownych ślubów. W tym czasie nowicjusz poddaje się procesom: sprawdzenia swojego powołania i formacji duchowej.

Juniorysta – osoba, która po nowicjacie rozpoczyna 2-letni okres przygotowania do życia zakonnego.

Alumn (inaczej kleryk) – student seminarium duchownego, który przygotowuje się do kapłaństwa.

Zakon – organizacja, której członkowie oddają się w sposób szczególny wypełnianiu zasad danej religii. Członkowie zakonu (mężczyźni – mnisi, zakonnicy, bracia; kobiety – zakonnice, mniszki, siostry) zwykle nie są postrzegani ani jako świeccy, ani jako członkowie kleru, choć np. w kościele katolickim możliwe jest łączenie członkostwa w zakonie ze święceniami kapłańskimi (osobie takiej przysługuje tytuł „ojca”).

Płatnik składek:

- duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia,
- przełożony domu zakonnego lub klasztoru w stosunku do członków swych zakonów,

- instytucja diecezjalna lub zakonna w stosunku do osób duchownych – po wyrażeniu zgody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Bezrobotny – osoba, która pobiera zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez powiatowy urząd pracy.

Osoba pobierająca stypendium - osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez inny niż powiatowy urząd pracy podmiot kierujący na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych.

Zleceniobiorca – osoba, która wykonuje pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Osoba pozostająca w stosunku służby – żołnierz zawodowy oraz funkcjonariusz Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego, Biura Ochrony Rządu.

Kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę – kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847).

I. Ubezpieczenia społeczne osób duchownych

1. Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

Osoby duchowne, które są osobami fizycznymi w Polsce podlegają:

- obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu,
- dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

Nie ma znaczenia, czy osoba duchowna ma obywatelstwo polskie, czy też jest cudzoziemcem. Obowiązek ubezpieczeń społecznych wynika z tego, że w Polsce jest uważana za osobę duchowną (tzn. legalnie działające władze zwierzchnie danego duchownego mają siedzibę w Polsce, a on objęty jest jej zwierzchnictwem).

Osoby duchowne objęte są obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi od dnia przyjęcia do stanu duchownego do dnia wystąpienia z tego stanu.

Dla osoby duchownej ubezpieczenia emerytalne i rentowe są obowiązkowe, gdy nie ma ona ustalonego prawa do emerytury lub renty. Obowiązek tych ubezpieczeń może być wyłączony w przypadku, gdy taka osoba ma dodatkowy inny tytuł do ubezpieczeń, np. w sytuacji zawarcia umowy o pracę (szczegółowo zagadnienia te zostały omówione w podrozdziale 2 tego rozdziału).

Alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanci i junioryści i ich odpowiednicy – objęci są tymi ubezpieczeniami od dnia ukończenia 25 lat – dla celów ubezpieczeń traktowani są wtedy jak osoby duchowne.

W przypadku delegowania osoby duchownej do pracy w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, określenie państwa, w którym osoba powinna być ubezpieczona jest dokonywane na podstawie przepisów prawa wspólnotowego o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Więcej informacji można znaleźć tutaj: <http://www.zus.pl/pracujacy/pracujacy-w-ue-eog-szwajcarii/delegowanie/pracownicy-delegowani>.

2. Duchowny, który posiada inny tytuł do ubezpieczeń

Sytuacja, w której osoba duchowna spełnia dodatkowo warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innego lub innych tytułów nazywana jest zbiegiem tytułów do ubezpieczeń.

Zbieg tytułów do ubezpieczeń może powodować, że:

- duchowny zostanie objęty obowiązkiem ubezpieczeń wyłącznie z innego dodatkowego tytułu ubezpieczenia, a jako osoba duchowna będzie mógł przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie (**pkt a**) albo
- duchowny będzie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom z obu tytułów (**pkt b**) albo
- duchowny będzie mógł wybrać tytuł, z którego będzie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom z możliwością przystąpienia z drugiego tytułu do ubezpieczeń na zasadzie dobrowolności (**pkt c**) albo
- duchowny będzie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom wyłącznie jako duchowny (**pkt d**) albo
- duchowny nie będzie podlegał ubezpieczeniom ani obowiązkowo, ani dobrowolnie jako osoba duchowna, obowiązek ubezpieczeń będzie występował wyłącznie z innego dodatkowego tytułu (**pkt e i f**).

Szczegółowy opis wskazanych sytuacji:

a) zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie

Niżej wskazane tytuły do ubezpieczeń wyłączają obowiązek ubezpieczeń jako osoby duchownej, jeśli podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze wskazanego poniżej dodatkowego tytułu w przeliczeniu na okres miesiąca jest równa co najmniej kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Tytuł ubezpieczenia	Tytuł ubezpieczenia	Charakter ubezpieczeń
Pracownik	Duchowny	O/D
Członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółka rolniczego		
Funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej		
Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia		
Osoba pobierająca świadczenie socjalne, zasiłek socjalny, wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okre-		

sie korzystania ze sty- pendium		
O – obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe, D – dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe.		

Ważne! Warunek dotyczący osiągnięcia z dodatkowego tytułu przychodów, które stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę uznaje się za spełniony, kiedy duchowny jest zatrudniony:

- w pełnym wymiarze czasu pracy albo
- w niepełnym wymiarze czasu pracy, gdy wynagrodzenie za pracę zostało określone w umowie o pracę w wysokości odpowiadającej kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia,

bez względu na rzeczywistą wysokość podstawy wymiaru składek z tego tytułu. W tych sytuacjach osoba duchowna nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z duchowieństwa.

Przykład 1

Osoba duchowna zawarła umowę o pracę od 1.09.2016 r. do 31.08.2017 r. z określonym wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2100 zł. Wynagrodzenie za dany miesiąc wypłacane jest w miesiącu następnym. Tym samym, osoba duchowna nie uzyskała we wrześniu 2016 r. przychodu z tytułu zatrudnienia, który stanowiłby podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za ten miesiąc. Wynagrodzenie należne za wrzesień zostało wypłacone w październiku. Pomimo tego duchowny ten we wrześniu 2016 r. nie podlega już obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba duchowna. Ponownie zostanie objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu duchowieństwa od 1.09.2017 r. z uwagi na ustanie podlegania z tytułu zatrudnienia, czego nie zmieni okoliczność uzyskania we wrześniu 2017 r. przychodu ze stosunku pracy w wysokości powyżej minimalnego wynagrodzenia.

Osoba duchowna, która przebywa na urlopie bezpłatnym

Osoba duchowna, która pozostaje równocześnie w stosunku pracy, jeśli nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty, w okresie korzystania z urlopu bezpłatnego podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako osoba duchowna. Ubezpieczeniami tymi zostanie objęta nawet wówczas, gdy podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę. W okresie korzystania z urlopu bezpłatnego stosunek pracy jest zwieszony, a to powoduje, że w tym czasie ustaje obowiązek ubezpieczeń spo-

tecznych z tytułu zatrudnienia. W konsekwencji nie występuje w tym okresie zbieg tytułów do ubezpieczeń, o którym mowa w tym podrozdziale.

Przykład 2

Osoba duchowna zawarła umowę o pracę od 1.09.2016 r. do 31.08.2017 r. z określonym wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2100 zł. Tym samym od 1.09.2016 r. wygasł obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa. Od 20.10.2016 r. do 25.10.2016 r. osoba duchowna korzysta z urlopu bezpłatnego. W okresie tego urlopu duchowny ponownie jest obejmowany obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako osoba duchowna. Podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia powinna zostać ustalona proporcjonalnie do okresu w jakim nastąpiło objęcie ubezpieczeniami z tytułu duchowieństwa.

Osoba duchowna, która pobiera zasiłek macierzyński

Osoby duchowne, które spełniają jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, objęte są obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania tego zasiłku. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu bycia osobą duchowną.

Przykład 3

Osoba duchowna ma ustalone prawo do renty i pozostaje w stosunku pracy. Od 1.02.2017 r. pobiera zasiłek macierzyński z tytułu zatrudnienia. Osoba duchowna obowiązkowo objęta jest ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. W tym przypadku może dobrowolnie być objęta tymi ubezpieczeniami z tytułu bycia osobą duchowną.

b) zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom zarówno jako osoba duchowna oraz z dodatkowego innego tytułu

- Są to przypadki opisane w tabeli w pkt a), w których wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z dodatkowego, innego tytułu w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.
- Ponadto dotyczy to sytuacji, gdy dodatkowym innym tytułem ubezpieczenia jest **pełnienie funkcji członka rady nadzorczej**.

Osoby duchowne, które pełnią funkcję członka rady nadzorczej za wynagrodzeniem, objęte są obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z obu

tytułów. Jednak z tytułu pełnienia funkcji członka rady nadzorczej nie podlegają ani ubezpieczeniu chorobowemu, ani wypadkowemu.

Przykład 4

Osoba duchowna zawarła umowę o pracę na okres od 1.09.2016 r. do 31.08.2017 r. w wymiarze ½ etatu z określonym wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 1200 zł. W tym przypadku duchowny w okresie zatrudnienia nadal podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu duchowieństwa. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tego tytułu będzie stanowiła kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą podstawy wymiaru składek ze stosunku pracy.

c) zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny może wybrać tytuł do ubezpieczeń obowiązkowych

Duchowny, który spełnia warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z niżej wskazanych tytułów jest obejmowany ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może jednak dobrowolnie, na swój wniosek zostać objęty ubezpieczeniami również z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów, albo zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń.

Tytuł ubezpieczenia	Tytuł ubezpieczenia	Charakter ubezpieczeń
Osoba, która wykonuje pozarolniczą działalność inną niż działalność gospodarcza	Duchowny	O/D
Osoba, która wykonuje pracę nakładczą		albo
Zleceniobiorca		D/O
Posel		
Senator		
O – dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, D – dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe.		

Ważne! Osoba duchowna, która wybierze jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych umowę zlecenia będzie objęta obowiązkiem ubezpieczeń również z tytułu bycia osobą duchowną, jeśli z tytułu wykonywania tej umowy pod-

stawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe będzie niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeżeli zawrze więcej niż jedną umowę zlecenia, to z kolejnych umów duchowny będzie również objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, aż łączna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia osiągnie co najmniej minimalne wynagrodzenie. Do tego momentu będzie też podlegała obowiązkowo jako osoba duchowna.

Przykład 5

Od 1.03.2017 r. duchowny zostaje zatrudniony na podstawie umowy zlecenia na 4 miesiące. Miesięczne wynagrodzenie z tytułu tej umowy to 2000 zł. Od tej daty duchowny nadal jest objęty obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi jako osoba duchowna, ale może też zmienić tytułu ubezpieczenia i podlegać obowiązkowo wymienionym ubezpieczeniom jako zleceniobiorca. Jeżeli jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń wybierze umowę zlecenia, to z tytułu bycia osobą duchowną może przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dobrowolnie.

Osoba duchowna, która wykonuje umowę zlecenia i ma ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyłącznie z tytułu wykonywania tej umowy. Jako osoba duchowna może w tej sytuacji przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Jeśli duchowny z ustalonym prawem do emerytury lub renty zawrze więcej niż jedną umowę zlecenia, to z kolejnych umów będzie objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, aż łączna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia osiągnie co najmniej kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 6

Duchowny, który ma ustalone prawo do emerytury, od 4.03.2017 r. jest zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia. Z tytułu pierwszej umowy przychód w miesiącu kwietniu wyniósł – 2000 zł, a z tytułu drugiej – 2100 zł. Duchowny podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu jednej wybranej umowy zlecenia. Druga umowa zlecenia jest tytułem do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Z tytułu bycia osobą duchowną może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 7

Duchowny, który ma ustalone prawo do renty, jest zatrudniony od 1.02. 2017 r. do 31.05.2017 r. na podstawie dwóch umów zlecenia. Miesięczny przychód z tytułu pierwszej umowy wynosi – 700 zł, z tytułu drugiej – 1000 zł. Duchowny podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu umów zlecenia. Jest tak dlatego, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z pierwszej umowy jest niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Z tytułu bycia osobą duchowną może przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dobrowolnie.

Przykład 8

Od 1.02.2017 r. duchowny, który ma ustalone prawo do emerytury jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na niepełny etat. Z tego tytułu miesięczny przychód wynosi 1200 zł. Jednocześnie wykonuje on dwie umowy zlecenia zawarte na okres od 1.03.2017 r. do 30.06.2017 r. na rzecz innych podmiotów niż pracodawca. Z pierwszej umowy zlecenia uzyskuje przychód w wysokości – 400 zł miesięcznie, z drugiej umowy zlecenia – 500 zł. Duchowny ten podlega w tej sytuacji obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako pracownik oraz jako zleceniobiorca z dwóch umów. Jest tak dlatego, że łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z umowy o pracę oraz pierwszej umowy zlecenia jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia (1600 zł). Z tytułu bycia osobą duchowną może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

- d) **zbieg tytułów do ubezpieczeń, przy którym duchowny podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym tylko z tytułu bycia osobą duchowną**

Tytuł ubezpieczenia	Tytuł ubezpieczenia	Charakter ubezpieczeń
Stypendysta sportowy	Duchowny	N/O
Osoba, która wykonuje odpłatnie prace na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania		
Żołnierz niezawodowy, który pełni czynną służbę wojskową		
Osoba, która odbywa służbę zastępczą		
Osoba bezrobotna		
Osoba, która pobiera stypendium		
Osoba, która pobiera sty-		

pendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych		
Osoba, która pobiera świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna		
Osoba, która przebywa na urlopie wychowawczym		
N – nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, O – ubezpieczenia emerytalne i rentowe obowiązkowe.		

e) Duchowny, który prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą

Duchowny, który spełnia warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jest nimi objęty tylko z tytułu prowadzenia tej działalności. W takim przypadku nie podlega on w ogóle ubezpieczeniom społecznym z tytułu bycia osobą duchowną.

Przykład 9

Od 1.03.2017 r. duchowny rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Od tej daty podlega on obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie podlega natomiast ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną i nie może też z tego tytułu przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Przykład 10

Duchowny zawarł umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Duchowny podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stosunku pracy. Może podlegać on dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Nie podlega natomiast – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie – ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną.

Przykład 11

Od 1.06.2017 r. duchowny zawarł umowę o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy, uzyskując z tego tytułu miesięcznie przychód w wysokości 1050 zł. Od

1.07.2017 r. rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. W tym przypadku duchowny podlega w czerwcu obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stosunku pracy oraz jako osoba duchowna. Od 1 lipca będzie on podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu stosunku pracy oraz z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Od 1 lipca nie podlega natomiast – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie – ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną

f) Duchowny, który sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem

Ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi objęci są duchowni, którzy sprawują opiekę nad dzieckiem, jeśli z tytułu duchowieństwa podlegają ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 6 miesięcy.

Powyższy warunek zostanie spełniony, o ile osoba duchowna przed rozpoczęciem opieki:

- bez przerwy była objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu duchowieństwa,
- opłacała składki na te ubezpieczenia z tytułu duchowieństwa.

Osoby duchowne, które nie spełniają powyższych warunków, mogą być objęte z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem tylko obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym.

Prawo do objęcia ubezpieczeniami społecznymi przysługuje jednemu z rodziców, pod warunkiem, że drugi rodzic nie jest objęty tymi ubezpieczeniami z tytułu:

- sprawowania opieki nad dzieckiem,
- urlopu wychowawczego,
- pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Osoby duchowne, które sprawują osobistą opiekę nad dzieckiem są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu sprawowania opieki (lub tylko emerytalnym) od dnia określonego w oświadczeniu jako dzień rozpoczęcia sprawowania opieki nad dzieckiem. Osoby te objęte będą powyższymi ubezpieczeniami nie wcześniej niż od dnia złożenia oświadczenia do dnia wskazanego w oświadczeniu jako dzień zakończenia sprawowania tej opieki.

Osoby duchowne, które sprawują opiekę objęte są ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub tylko emerytalnym, jeżeli:

- nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty, i
- nie mają innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Osoby duchowne, które zostaną objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub tylko emerytalnym z tytułu sprawowania osobistej opieki nie podlegają ani obowiązkowo, ani dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu bycia osobą duchowną.

Osoby, które sprawują osobistą opiekę nad dzieckiem i z tego tytułu objęte są ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Więcej informacji o opłacaniu składek za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem można znaleźć w tym miejscu: <http://www.zus.pl/pracujacy/osoby-sprawujace-osobista-opieke-nad-dzieckiem/szczegolowe-zasady-podlegania-ubezpieczeniom-oraz-ustalania-podstawy-wymiaru-skladek>.

3. Dobrowolne ubezpieczenia społeczne

3.1. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, na swój wniosek, mogą być objęte osoby duchowne, które:

- mają ustalone prawo do emerytury lub renty,
- są objęte obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innego tytułu - *patrz podrozdział 2 pkt a) i c)*,
- pozostają w stosunku służby (z wyłączeniem funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej).

Objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony.

Wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami składany jest poprzez stosowne wypełnienie formularza zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA.

Osoby duchowne, które przystąpiły do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych z tytułu bycia duchownym są objęte również obowiązkowo ubezpieczeniem wypadkowym. Nie mogą natomiast przystąpić w takiej sytuacji do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tego tytułu.

Dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, na swój wniosek, może być też objęta każda osoba, która nie ma tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (np. alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanty przed ukończeniem 25 lat). Osoby te nie podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, nie mogą też przystąpić w takiej sytuacji do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

3.2. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe

Wniosek o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym mogą złożyć tylko ci duchowni, którzy objęci są obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu duchowieństwa.

Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony. Objęcie powyższym ubezpieczeniem od dnia wskazanego we wniosku nastąpi, jeśli równoczesne zgłoszenie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie dokonane w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku tych ubezpieczeń.

Wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem składany jest poprzez odpowiednie wypełnienie formularza zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA.

Przykład 12

Duchowny zostaje objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi od 26.04.2017 r. Od tej daty chciał przystąpić również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na formularzu ZUS ZUA przekazuje do ZUS dopiero 8.05.2017 r. Duchowny został objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 8.05.2017 r., czyli od dnia złożenia wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem. Nie może być objęty ubezpieczeniem chorobowym od 26.04.2017 r., gdyż wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem złożył po upływie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

3.3. Ustanie dobrowolnych ubezpieczeń społecznych

Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe ustają:

- od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony,
- od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie; jeżeli za część miesiąca został pobrany zasiłek, ubezpieczenie chorobowe ustaje od następnego dnia po dniu, za który przysługuje ten zasiłek,
- od dnia, w którym ustał tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

W uzasadnionych przypadkach Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wniosek ubezpieczonego, może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie. W tym celu duchowny powinien wystąpić do placówki ZUS, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania, z wnioskiem o wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie.

Przykład 13

Osoba duchowna objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi oraz dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym zawarła dodatkowo umowę o pracę na okres od 1.02.2017 r. do 31.07.2017 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. W związku z czym w okresie tym wyłączony zostaje obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa, w konsekwencji ustaje również tytuł do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. A zatem duchowny powinien wyrejestrować się z wszystkich ubezpieczeń. Jednak jeśli jest podatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych zgłasza się jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego. Po ustaniu stosunku pracy duchowny ten ponownie zostaje objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jako osoba duchowna. Jeśli zamierza kontynuować dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po ustaniu zatrudnienia, od 1.08.2017 r. to powinien w ciągu 7 dni od tej daty ponownie złożyć wnioski o objęcie tym ubezpieczeniem (na zgłoszeniu ZUS ZUA, w którym ponownie zgłasza się do ubezpieczeń obowiązkowych). W przypadku niezachowania tego terminu dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym zostanie objęty od dnia złożenia wniosku.

II. Składki na ubezpieczenia społeczne osób duchownych

1. Podstawa wymiaru składek – zasady ogólne

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osoby duchownej stanowi kwota deklarowana, nie niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Roczna podstawa wymiaru tych składek nie może przekroczyć w roku kalendarzowym kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Kwota najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób duchownych podlega odpowiedniemu zmniejszeniu za miesiąc, w którym nastąpiło objęcie ubezpieczeniami lub ich ustanie, jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca.

Wówczas kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom. Uzyskana w wyniku podzielenia liczba nie podlega zaokrągleniu i powinna zostać pomnożona w takiej postaci, w jakiej została wyliczona.

Dopiero po przemnożeniu należy dokonać zaokrąglenia ustalonej podstawy wymiaru składek do pełnych groszy, przyjmując iż dokonuje się zaokrąglenia z uwzględnieniem trzeciego miejsca po przecinku. Obliczoną podstawę wymiaru składek należy zaokrąglić do pełnych groszy w górę – jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, albo w dół – jeżeli końcówka jest niższa od 0,50 grosza.

Powyższą zasadę stosuje się także w przypadku niezdolności do pracy, która trwała przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełniał warunki do przyznania zasiłku.

Przykład 14

W styczniu 2017 r. duchowny przebywał na zasiłku chorobowym od 8 do 23 stycznia (łącznie 16 dni). Minimalne wynagrodzenie za pracę w tym miesiącu wynosi 2000 zł. Tym samym, najniższa obowiązująca podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za styczeń powinna zostać ustalona proporcjonalnie za okres podlegania tym ubezpieczeniom zgodnie z poniższym wyliczeniem:

$2000 \text{ zł} : 31 \text{ (liczba dni miesiąca)} = 64,51612903225806$

$64,51612903225806 \times 15 \text{ (różnica pomiędzy liczbą dni miesiąca a liczbą dni absencji chorobowej w tym miesiącu)} = 967,741935483871$

Za styczeń 2017 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla tego duchownego nie może być zatem niższa od kwoty **967,74 zł**.

Przykład 15

Osoba duchowna dokonała zgłoszenia z tego tytułu tylko do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego, nie przystąpiła do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Od 1 do 15 lutego 2017 r. była niezdolna do pracy z powodu choroby. Pomimo zachorowania, za luty 2017 r. duchowny zobowiązany jest opłacić składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru nie niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2000 zł. W tym przypadku z uwagi na niespełnianie warunków do nabycia prawa do zasiłku chorobowego duchowny nie może proporcjonalnie pomniejszyć najniższej obowiązującej go podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przy czym, w przypadku składek na te ubezpieczenie nie stosuje się ograniczenia do górnej rocznej podstawy wymiaru składek odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. Ograniczenie to dotyczy tylko składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Ważne! Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe dla osób podlegających dobrowolnie temu ubezpieczeniu nie może przekraczać 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, który przyjmowany jest do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 16

Duchowny objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym, który opłaca składki od najniższej podstawy wymiaru tych składek, czyli od minimalnego wynagrodzenia za pracę, przystąpił od 15.01.2017 r. do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W tym przypadku, podstawę wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za styczeń będzie stanowiła kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2000 zł. Podstawa ta wynosi bowiem tyle samo, ile podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przykład 17

Do 30.09.2016 r. duchowny podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym wyłącznie z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Od 1.10.2016 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tylko jako osoba duchowna. Od tej daty przystąpił również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. We wrześniu 2016 r. duchowny osiągnął górną roczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w 2016 r. wynosiła ona 121 650 zł). Oznacza to, że duchowny od października 2016 r. nie opłaca składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jako podstawę wymiaru tych składek wykazuje w dokumentach rozliczeniowych - „0”). Opłaca natomiast składkę na ubezpieczenie wypadkowe oraz na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe od podstawy wymiaru odpowiadającej kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2. Podstawa wymiaru składek za duchownych, którzy są objęci obowiązkowo tymi ubezpieczeniami również z innego tytułu

Duchowny, który uzyskuje przychód z tytułu stosunku pracy (albo innego tytułu wskazanego w tabeli w rozdziale I, podrozdziale 2, pkt a), który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, i w przeliczeniu na okres miesiąca kalendarzowego jest niższy od minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązkowo podlega również ubezpieczeniom społecznym z tytułu bycia osobą duchowną.

Podstawę wymiaru składek z tytułu bycia osobą duchowną stanowi w tym przypadku różnica pomiędzy kwotą minimalnego wynagrodzenia a kwotą przychodu, która stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tego dodatkowego tytułu (np. stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni lub służby).

Przykład 18

Duchowny zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1.09.2016 r. do 31.12.2016 r. Uzyskiwał z tytułu zatrudnienia przychód w wysokości 1000 zł miesięcznie. W związku z tym, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była niższa od minimalnego wynagrodzenia (w 2016 r. było to 1850 zł) duchowny podlegał w tym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa. Obowiązująca go najniższa podstawa wymiaru składek wynosiła 850 zł. To różnica pomiędzy kwotą minimalnego wynagrodzenia a podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Przykład 19

Od 1.03.2017 r. do 30.06.2017 r. duchowny był zatrudniony u dwóch pracodawców w niepełnym wymiarze czasu pracy. Miesięcznie uzyskiwał przychód, który stanowił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w wysokości:

- 600 zł u pierwszego pracodawcy,
- 700 zł u drugiego pracodawcy.

W związku z tym, że łączna kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była niższa od minimalnego wynagrodzenia duchowny podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa. W okresie tym obowiązująca go najniższa podstawa wymiaru składek wynosiła 700 zł (2000 zł – 1300 zł).

Przykład 20

Duchowny zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1.01.2017 r. do 31.05.2017 r. uzyskiwał z tytułu zatrudnienia przychód w wysokości 1000 zł miesięcznie. W związku z tym, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu zatrudnienia była niższa od minimalnego wynagrodzenia, duchowny podlegał w tym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu duchowieństwa.

Przez cały kwiecień 2017 r. duchowny przebywał na zasiłku chorobowym, do którego prawo nabył z tytułu zatrudnienia. Tym samym, z umowy o pracę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wynosiła „0”. W tym przypadku podstawę wymiaru składek za kwiecień z tytułu duchowieństwa stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę 2000 zł (2000 zł – 0 zł).

3. Wysokość składek i zasady ich finansowania

Wysokość składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych jest określona w stopach procentowych, jednakowych dla wszystkich ubezpieczonych.

Stopy procentowe wynoszą:

- na ubezpieczenie emerytalne - **19,52%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenia rentowe - **8%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie chorobowe - **2,45%** podstawy wymiaru,
- na ubezpieczenie wypadkowe - wysokość stopy procentowej składki jest zróżnicowana.

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest ustalana płatnikowi albo przez ZUS albo samodzielnie przez płatników składek. Ustalenie stopy procentowej składki przez ZUS będzie miało miejsce wyłącznie w odniesieniu do tych płatników, którzy przekazali informację o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe na formularzu ZUS IWA za trzy kolejne ostatnie lata kalendarzowe poprzedzające dany rok składkowy, który trwa od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego. O ustalonej wysokości stopy procentowej ZUS zawiadamia płatników w terminie do 20 kwietnia danego roku składkowego.

Zasady ustalania wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe zostały omówione w poradniku: [„Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe”](#). Natomiast zasady wypełniania i przekazywania informacji ZUS IWA zawiera poradnik: [„Zasady składania i wypełniania informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe ZUS IWA”](#). Poradniki są dostępne na www.zus.pl i w placówkach ZUS.

Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za członków zakonów kontemplacyjno – klauzurowych oraz misjonarzy (w okresach pracy na terenach misyjnych) finansowane są w 100% przez Fundusz Kościelny.

Składki na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe duchownych są finansowane przez:

- duchownych – w wysokości 20% składki oraz
- Fundusz Kościelny – w wysokości 80% składki.

A zatem, wysokość składek - z uwzględnieniem źródła ich finansowania - obliczanych za duchownego, który nie jest misjonarzem lub członkiem zakonu kontemplacyjno – klauzurowego, a podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu bycia osobą duchowną, powinna zostać ustalona z zastosowaniem niżej wskazanych częściowych wartości stopy procentowej składki:

- **na ubezpieczenie emerytalne:**
duchowny- $19,52\% \times 20\% = 3,904\%$
Fundusz Kościelny- $19,52\% \times 80\% = 15,616\%$

- **na ubezpieczenia rentowe:**
 duchowny- $8,00\% \times 20\% = 1,60\%$
 Fundusz Kościelny- $8,00\% \times 80\% = 6,40\%$
- **na ubezpieczenie wypadkowe*:**
 duchowny- $1,80\% \times 20\% = 0,36\%$
 Fundusz Kościelny- $1,80\% \times 80\% = 1,44\%$

* dla wartości stopy procentowej składki obowiązującej duchownych (płatników) opłacających składki wyłącznie na własne ubezpieczenia w okresie od 1.04.2015 do 31.03.2018 r.

Składki na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe duchownych, finansują w całości, z własnych środków, sami duchowni.

Składki na ubezpieczenia społeczne duchownych od zadeklarowanej podstawy wymiaru składek powyżej podstawy minimalnej (czyli kwoty minimalnego wynagrodzenia) finansują w całości, z własnych środków, sami duchowni.

Przykład 21

Duchowny, który opłaca zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych, w czerwcu 2017 r. jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zadeklarował kwotę 2600 zł. Obowiązująca go stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe wynosi 1,80%. W związku z tym, za czerwiec 2017 r. duchowny powinien sporządzić i przekazać do ZUS dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA, z kodami tytułu ubezpieczenia, które rozpoczynają się cyframi - 10 10 oraz 10 12. Pierwsza deklaracja powinna być oznaczona numerem identyfikatora deklaracji z zakresu 01-39, natomiast druga numerem z zakresu 40-49.

W pierwszej deklaracji z kodem tytułu **10 10** duchowny powinien rozliczyć składki na ubezpieczenia społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne od obowiązującej go minimalnej podstawy wymiaru składek (w tym przypadku od kwoty 2000 zł).

Rozliczenie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe z uwzględnieniem ich finansowania w wysokości 20% przez duchownego i 80% przez Fundusz Kościelny, powinno wyglądać następująco:

- **78,08 zł** - składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez duchownego (2000 zł x 3,904%),
- **312,32 zł** - składka na ubezpieczenie emerytalne finansowana przez Fundusz Kościelny (2000 zł x 15,616%),
- **32 zł** - składka na ubezpieczenia rentowe finansowana przez duchownego (2000 zł x 1,60%),

- **128 zł** - składka na ubezpieczenia rentowe finansowana przez Fundusz Kościelny (2000 zł x 6,40%),
- **7,20 zł** - składka na ubezpieczenie wypadkowe finansowana przez duchownego (2000 zł x 0,36%),
- **28,80 zł** - składka na ubezpieczenie wypadkowe finansowana przez Fundusz Kościelny (2000 zł x 1,44%),
- **49 zł** - składka na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, która w 100% jest finansowana przez duchownego (2000 zł x 2,45%) - jeżeli duchowny przystąpi do tego ubezpieczenia
- **180 zł** - składka na ubezpieczenie zdrowotne (2000 zł x 9%).

W drugiej deklaracji z kodem tytułu **10 12** powinny zostać rozliczone składki od podstawy wymiaru, którą stanowi kwota nadwyżki zadeklarowanej ponad minimalną podstawę wymiaru składek, czyli od kwoty 600 zł. Składki w tej części w całości finansuje duchowny. Składki do wykazania w deklaracji wynoszą:

- **117,12 zł** - składka na ubezpieczenie emerytalne (600 zł x 19,52%),
- **48 zł** - składka na ubezpieczenia rentowe (600 zł x 8%),
- **10,80 zł** - składka na ubezpieczenie wypadkowe (600 zł x 1,80%),
- **14,70 zł** - składka na ubezpieczenie chorobowe (600 zł x 2,45%), o ile duchowny przystąpił do tego ubezpieczenia,
- **54 zł** - składka na ubezpieczenie zdrowotne (600 zł x 9%).

III. Ubezpieczenie zdrowotne osób duchownych

1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu

Obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają:

- duchowni, w tym członkowie zakonów męskich i żeńskich Kościoła katolickiego i innych związków wyznaniowych,
- alumni wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulanci, nowicjusze i junioryści zakonów męskich i żeńskich oraz ich odpowiednicy, z wyłączeniem osób o których mowa poniżej w punkcie 6).

Osoba duchowna jest obejmowana obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, jeśli:

- 1) ma obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej (UE) lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i mieszka na terytorium państwa członkowskiego UE/EFTA,
- 2) nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE/EFTA - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i przebywa w Polsce na podstawie:
 - wizy w celu wykonywania pracy,

- zezwolenia na pobyt czasowy z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - zezwolenia na pobyt stały,
 - zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
 - zgody na pobyt ze względów humanitarnych,
 - zgody na pobyt tolerowany,
- 3) uzyskała w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzysta z ochrony czasowej na jej terytorium,
- 4) nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE/EFTA, a legalnie mieszka w państwie członkowskim UE/EFTA innym niż Polska,
- 5) ma obywatelstwo państwa członkowskiego UE/EFTA i nie mieszka na terytorium państwa członkowskiego UE/EFTA – jeżeli podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce i jest objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dobrowolnie do ubezpieczenia zdrowotnego mogą przystąpić osoby, które są:

- 6) członkiem zakonu lub alumnem wyższego seminarium duchownego lub teologicznego, postulantom, nowicjuszem, juniorystą zakonu lub ich odpowiednikiem i nie mają obywatelstwa państwa członkowskiego UE/EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i nie są osobą, o której mowa powyżej w punkcie 4), a przebywają w Polsce na podstawie:
- wizy,
 - zezwolenia na pobyt czasowy,
 - zezwolenia na pobyt stały,
 - zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
 - zgody na pobyt ze względów humanitarnych,
 - zgody na pobyt tolerowany
- lub uzyskały w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium.

Przykład 22

Obywatel Białorusi, który skończył 25 lat (nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE/EFTA) jest członkiem zarejestrowanego w Polsce zgromadzenia zakonnego. Przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy. W rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych zakonnik ten jest osobą duchowną, a więc podlega również obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Przykład 23

Obywatel Ukrainy, który nie skończył jeszcze 25 lat (nie ma obywatelstwa państwa członkowskiego UE/EFTA) jest członkiem zarejestrowanego w Polsce zgromadzenia zakonnego i kształci się jako alumn w seminarium duchownym. Przebywa w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy. Jako alumn nie podlega obowiązkowi ubez-

pieczenia zdrowotnego, może natomiast przystąpić do tego ubezpieczenia dobrowolnie, na podstawie pisemnego wniosku składanego we właściwym oddziale Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zbieg tytułów

Duchowny, który uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, składkę na to ubezpieczenie opłaca z każdego tytułu odrębnie. Oznacza to, że osoba duchowna będzie objęta tym ubezpieczeniem z każdego z tytułów.

Wyjątek dotyczy wyłącznie osoby duchownej, która **nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych** jeśli uzyskuje przychód jedynie z tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego jako:

- pracownik w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, albo
- osoba pobierająca emeryturę lub rentę,
- osoba w stanie spoczynku pobierająca uposażenie lub uposażenie rodzinne,
- osoba pobierająca uposażenie po zwolnieniu ze służby lub świadczenie pieniężne o takim samym charakterze.

W takich przypadkach duchowny nie jest zgłaszany do ubezpieczenia zdrowotnego i nie opłaca na nie składki z tytułu bycia osobą duchowną. Składka na to ubezpieczenie jest opłacana jedynie z tytułu zatrudnienia lub pobierania jednego z powyższych świadczeń.

Przykład 24

Duchowny, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę od 1.04.2017 r. W okresie od 15.01.2017 r. do 31.03.2017 r. wykonywał umowę zlecenia. W tym przypadku składka na ubezpieczenie zdrowotne za duchownego w okresie zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia powinna być opłacana z obu tytułów. Natomiast od 1.04.2017 r. duchowny z tytułu posiadania tego statusu nie podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu. Składka na to ubezpieczenie jest opłacana wyłącznie z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Przykład 25

Osoba duchowna z ustalonym prawem do emerytury, w związku z powołaniem na stanowisko proboszcza parafii od 26.05.2017 r. uzyskała status podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. W tym przypadku wraz z nabyciem statusu podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, duchowny ten powinien zostać zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego pomimo, iż składka na to ubezpieczenie jest już opłacana z tytułu pobierania emerytury. Biorąc pod uwagę to, że składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna,

podstawę wymiaru tej składki za maj będzie stanowiła kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 26

Osoba duchowna, która nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, z ustalonym prawem do emerytury zawarła umowę zlecenia na okres od 1.04.2017 r. do 30.09.2017 r. z miesięcznym wynagrodzeniem 400 zł. W tym przypadku składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być opłacana z każdego z tych trzech tytułów odrębnie, a więc z tytułu pobierania emerytury, wykonywania zlecenia oraz z tytułu duchowieństwa.

W sytuacji, gdy alumn wyższego seminarium duchownego lub teologicznego (postulant, nowicjusz, juniorysta zakonu męskiego lub żeńskiego lub ich odpowiednik) podejmie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia bądź umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana wyłącznie z tytułu zatrudnienia. W takim przypadku składka na ubezpieczenie zdrowotne za alumna, nowicjusza, postulanta czy juniorystę nie jest opłacana.

Data objęcia ubezpieczeniem

Osoby duchowne objęte są obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym od dnia przyjęcia do stanu duchownego do dnia wystąpienia z tego stanu.

Obowiązek ubezpieczenia alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulantów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich i żeńskich oraz ich odpowiedników powstaje z dniem przyjęcia do wyższego seminarium duchownego albo teologicznego lub do zakonu albo jego odpowiedników. Obowiązek ten wygasa, gdy ukończą 25 lat albo wystąpią z wyższego seminarium duchownego lub teologicznego lub zakonu albo jego odpowiednika. Osoby te do ubezpieczeń zgłasza wyższe seminarium duchowne lub teologiczne, albo zakon lub jego odpowiednik.

Zgłoszenie do ubezpieczenia członków rodziny

Za członka rodziny uważa się następujące osoby:

- dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce przyjęte w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli uczy się dalej w szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, uczelni lub jednostce naukowej prowadzącej studia doktoranckie – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku,

- małżonka, z wyłączeniem małżonków wobec których orzeczono separację prawomocnym wyrokiem sądu,
- krewnych wstępnych, pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego członka rodziny powstaje jeżeli:

- nie podlega on obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z własnego tytułu, np. jako pracownik, zleceniobiorca, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, bezrobotny itp.,
- nie jest on osobą uprawnioną do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji systemów zaopatrzenia społecznego w zakresie udzielania rzeczowych świadczeń zdrowotnych.

Zgłoszenia lub wyrejestrowania członka rodziny należy dokonać w ciągu 7 dni od dnia zaistnienia okoliczności, które powodują konieczność jego zgłoszenia lub wyrejestrowania. Zgłoszenie lub wyrejestrowanie składa się na formularzu ZUS ZCNA „Zgłoszenie danych o członkach rodziny, dla celów ubezpieczenia zdrowotnego”.

Płatnik składek ma obowiązek wyrejestrować członków rodziny zgłoszonych do ubezpieczenia zdrowotnego wraz z wyrejestrowaniem osoby ubezpieczonej, która zgłaszała tych członków rodziny.

Ważne! Utratę statusu członka rodziny powoduje m.in. nabycie przez niego innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego (np. jako pracownik, zleceniobiorca), a także zakończenie nauki przez pełnoletnie dziecko, które nie ma znacznego stopnia niepełnosprawności. W takiej sytuacji trzeba pamiętać o wyrejestrowaniu go z ubezpieczenia. Jeśli po ustaniu własnego tytułu do ubezpieczenia, dana osoba nadal spełnia warunki do zgłoszenia jej w charakterze członka rodziny powinna zostać ponownie zgłoszona do tego ubezpieczenia.

2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne

2.1. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osoby duchownej, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych

Do ustalenia podstawy wymiaru składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne duchownego, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Oznacza to, że podstawę tą będzie stanowiła:

- **kwota minimalnego wynagrodzenia** za pracę (w 2017 r. jest to kwota **2000 zł**) albo

- **kwota różnicy** pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy (lub odpowiednio z tytułu wskazanego w tabeli w rozdziale I, podrozdziale 2, pkt a),
- **kwota zadeklarowana** do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (w przypadku zadeklarowania do tej podstawy kwoty wyższej od obowiązującej danego duchownego najniższej podstawy).

Podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie pomniejsza się o składki na ubezpieczenia społeczne, które są finansowane ze środków ubezpieczonego.

Przykład 27

Duchowny, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od osób duchownych zostaje zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Składka na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne za tego duchownego jest opłacana z obu tytułów, zarówno z tytułu stosunku pracy, jak i z tytułu bycia osobą duchowną. Podstawę wymiaru tej składki opłacanej przez duchownego stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Przykład 28

Duchowny, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od osób duchownych objęty jest obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym oraz nie ma innego tytułu do ubezpieczeń. Jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne duchowny zadeklarował kwotę wyższą niż minimalne wynagrodzenie za pracę - 2500 zł. W tym przypadku podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne będzie wynosiła tyle, ile podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, czyli również 2500 zł.

2.2. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za duchownego, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne duchownych, którzy nie są podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych ani podatnikami zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, stanowi **kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego**, który przysługuje na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych. W 2017 r. jest to kwota **520 zł**.

Przykład 29

Duchowny, który nie jest objęty ubezpieczeniami z innego tytułu oraz nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych ani zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych od 1.01.2017 r. zadeklarował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwotę wyższą niż minimalne wynagrodzenie za pracę - 2400 zł. W tym przypadku podstawę wymiaru składek będzie stanowiła:

- zadeklarowana kwota, czyli 2400 zł, w odniesieniu do składek na ubezpieczenia społeczne,
- kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego, czyli 520 zł, w odniesieniu do składki na ubezpieczenie zdrowotne.

2.3. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulantów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich i żeńskich i ich odpowiedników

Podstawę wymiaru składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne alumnów wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulantów, nowicjuszy i juniorystów zakonów męskich oraz żeńskich i ich odpowiedników, stanowi **kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego**, który przysługuje na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych. W 2017 r. jest to kwota **520 zł**.

3. Wysokość składki i zasady jej finansowania

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi **9%** podstawy jej wymiaru.

Składka ta jest **miesięczna i niepodzielna**.

Oznacza to, że nie należy proporcjonalnie pomniejszać ustalonej podstawy wymiaru tej składki, gdy:

- ubezpieczenie zdrowotne osoby duchownej powstanie lub ustanie w trakcie miesiąca,
- duchowny za część miesiąca lub za cały miesiąc będzie pobierał zasiłek z ubezpieczenia chorobowego lub ubezpieczenia wypadkowego.

Przykład 30

Duchowny uzyskał święcenia kapłańskie 24.05.2017 r. w związku z czym został objęty od tej daty obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego. Duchowny ten nie jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych ani podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych. Jako że składka na ubezpieczenie zdrowotne jest miesięczna i niepodzielna, podstawę wymiaru tej składki za maj będzie stanowiła pełna kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego, czyli 520 zł.

Przykład 31

Duchowny, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, przez cały styczeń 2017 r. przebywał na zwolnieniu chorobowym i pobierał zasiłek chorobowy z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W związku z tym podstawa wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne za styczeń 2017 r. wynosi „0”. Natomiast podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli 2000 zł.

Ważne! W sytuacji, w której w trakcie miesiąca duchowny uzyskuje lub traci status podatnika podatku dochodowego od osób fizycznych lub podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, co skutkuje zmianą właściwej dla tego duchownego podstawy wymiaru składki, składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być naliczona i opłacona za ten miesiąc od podstawy wymiaru, która była właściwa jako pierwsza w danym miesiącu.

Przykład 32

Osoba duchowna uzyskała status podatnika zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych od 15.06.2017 r. W związku z tym, w trakcie miesiąca nastąpiła dla tej osoby zmiana podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Do 14.06.2017 r. duchowny nie był podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. Tym samym, jako pierwszą podstawą wymiaru składki za ten miesiąc należałoby uznać kwotę odpowiadającą specjalnemu zasiłkowi opiekuńczemu - 520 zł. Od tej podstawy duchowny powinien naliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne za czerwiec 2017 r. Za lipiec 2017 r. składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna zostać już obliczona od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W sytuacji gdy duchowny – np. członek zakonu, alumn, ksiądz diecezjalny – w trakcie miesiąca zmienia płatnika składek (np. składki były za niego opłacane przez instytucję kościelną, a obecnie sam będzie płatnikiem składek na własne ubezpieczenia), to ze względu na niepodzielność składki na ubezpieczenie zdrowotne, składka za ten miesiąc powinna być w całości rozliczona przez pierwszego płatnika składek. Nowy płatnik składek powinien po raz pierwszy rozliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne za daną osobę dopiero za następny miesiąc.

Finansowanie składki na ubezpieczenie zdrowotne

Tytuł ubezpieczenia	Źródło finansowania składki na ubezpieczenie zdrowotne
Duchowny, który nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	Fundusz Kościelny
Alumn wyższego seminarium duchownego lub teologicznego, postulant, nowicjusz lub juniorysta zakonu męskiego oraz żeńskiego lub ich odpowiedników	Fundusz Kościelny

Duchowny, który jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych	Duchowny z własnych środków
---	-----------------------------

IV. Zgłoszenie i wyrejestrowanie z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób duchownych

1. Zgłoszenie do ubezpieczeń

Obowiązek zgłoszenia osoby duchownej do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego lub tylko do ubezpieczenia zdrowotnego należy do płatnika składek. Płatnikiem jest albo sam duchowny albo zwierzchnia instytucja diecezjalna lub zakonna. Zgłoszenie należy złożyć w ciągu 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń.

Jeżeli płatnikiem składek za siebie jest sam duchowny, wówczas nie składa on zgłoszenia płatnika składek na formularzu ZUS ZFA. Powinien on natomiast złożyć:

- ZUS ZUA „Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych” – jeśli, podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym, lub
- ZUS ZZA „Zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych” – jeśli, podlega tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W tym przypadku, zgłoszenie płatnika składek następuje na podstawie przekazanego zgłoszenia do ubezpieczeń.

W dokumentach ZUS ZUA lub ZUS ZZA w bloku II „Dane identyfikacyjne płatnika składek” duchowny powinien wskazać NIP i PESEL, oraz nazwisko i imię.

W zgłoszeniu do ubezpieczeń ZUS ZUA lub ZUS ZZA należy podać następujące dane identyfikacyjne osoby ubezpieczonej:

- PESEL, a jeśli go nie ma – serię i numer dowodu osobistego lub paszportu,
- nazwisko i imię oraz datę urodzenia.

Jeśli trzeba wpisać serię i numeru paszportu, które są dłuższe niż liczba pól przewidzianych w formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA, trzeba pamiętać aby wykazywać kolejno tylko litery (oznaczające serię) i cyfry, które mieszczą się w przeznaczonych do tego polach.

W przypadku zmiany lub konieczności korekty danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej (PESEL, nazwisko, imię pierwsze, seria i numer dowodu osobistego lub paszportu), należy złożyć poprawnie wypełniony formularz ZUS ZIUA (zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej).

Zgłoszenia zmiany lub korekty pozostałych danych osoby ubezpieczonej należy dokonać odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA, z tym że zmianę lub korektę kodu tytułu ubezpieczenia, rodzajów ubezpieczenia lub daty rozpoczęcia podlegania ubezpieczeniom (ubezpieczeniu) dokonuje się poprzez wyrejestrowanie z ubezpieczeń na formularzu ZUS ZWUA, a następnie ponowne prawidłowe zgłoszenie do ubezpieczeń – odpowiednio na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

Jeśli płatnikiem składek za osobę duchowną jest przełożony domu zakonnego lub klasztoru bądź instytucja diecezjalna lub zakonna, wówczas wymagane jest zgłoszenie płatnika składek na formularzu ZUS ZPA.

Przykład 33

W związku z zawarciem umowy o pracę od 1.06.2017 r. z zagwarantowanym wynagrodzeniem wyższym niż minimalne wynagrodzenie, wobec duchownego opłacającego zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych, ustał obowiązek ubezpieczeń społecznych. Z tytułu bycia osobą duchowną nadal obowiązkowe jest tylko ubezpieczenie zdrowotne. W tym przypadku duchowny zobowiązany jest wyrejestrować się z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA od 1.06.2017 r., a następnie ponownie zgłosić się od tego dnia tylko do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA.

Przykład 34

Duchowny zgłoszony dotychczas do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego oraz do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu duchowieństwa, od 1.08.2017 r. zamierza przystąpić również do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. W takim przypadku duchowny powinien wyrejestrować się z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA od 1.08.2017 r. a następnie ponownie zgłosić się na formularzu ZUS ZUA do wszystkich ubezpieczeń od 1.08.2017 r. wraz z dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Należy pamiętać, iż w tym przypadku o dacie objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym będzie decydowała data złożenia zgłoszenia ZUS ZUA. Aby zostać objętym tym ubezpieczeniem od 1.08.2017 r. zgłoszenie ZUS ZUA musi zostać złożone nie później niż w tym dniu.

2. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń

Każda osoba duchowna, w stosunku do której ustaje obowiązek ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego, musi zostać wyrejestrowana z tych ubezpie-

czeń. Zgłoszenie wyrejestrowania płatnik składek musi złożyć w ciągu 7 dni od daty zaistnienia tego faktu. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń jest składane na formularzu ZUS ZWUA „Wyrejestrowanie z ubezpieczeń”.

Osoba duchowna, która jest równocześnie płatnikiem składek na własne ubezpieczenia, sama wyrejestrowuje się z ubezpieczeń.

Dodatkowe informacje dotyczące wypełniania i korygowania dokumentów zgłoszeniowych oraz zasad ich przekazywania do ZUS zawiera poradnik: [Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych](#). Zasady wypełniania poszczególnych dokumentów zgłoszeniowych zostały przedstawione w poradnikach poświęconych poszczególnym dokumentom zgłoszeniowym (ZUS ZUA, ZUS ZZA, ZUS ZIUA, ZUS ZWUA) dostępnych na naszej stronie internetowej lub w każdej placówce ZUS.

3. Kody tytułów ubezpieczenia

Osoba duchowna powinna być zgłaszana do ubezpieczeń (na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA) z właściwym kodem tytułu ubezpieczenia.

Kod tytułu ubezpieczenia składa się z 6 znaków, które oznaczają:

- 2 pierwsze znaki – podmiot podstawowy,
- 2 następne znaki – rozszerzenie podmiotu,
- 5 znak – ustalone bądź nieustalone prawo do emerytury lub renty,
- 6 znak – ustalony bądź nieustalony stopień niepełnosprawności.

Dla celów zgłaszania do ubezpieczeń i rozliczania należnych składek na dokumentach rozliczeniowych stosowane są następujące kody tytułów ubezpieczenia za osoby duchowne:

- **1010** – duchowny nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru,
- **1011** – duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od minimalnej podstawy oraz od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, należną za okres do dnia 31 marca 2004 r.,
- **1012** – duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, opłacający składkę od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru (kod stosowany wyłącznie na deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie rozliczeniowym),
- **1020** – duchowny, nieprowadzący pozarolniczej działalności gospodarczej, będący członkiem zakonu kontemplacyjno – klauzurowego lub misjonarzem, opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru,
- **1050** – alumn seminarium duchownego, nowicjusz, postulant i juniorysta, podlegający ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Kody prawa do emerytury lub renty wykazywane na 5 znaku kodu tytułu ubezpieczenia:

- **0** – oznacza osobę, która nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty,
- **1** – oznacza osobę, która ma ustalone prawo do emerytury,
- **2** – oznacza osobę, która ma ustalone prawo do renty.

Kody stopnia niepełnosprawności wykazywane na 6 znaku kodu tytułu ubezpieczenia:

- **0** – oznacza osobę, która nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub osobę, która posiada orzeczenie, ale nie przedłożyła go płatnikowi składek,
- **1** – oznacza osobę, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności (także osobę, która przedłożyła płatnikowi składek: orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidów lub orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS),
- **2** – oznacza osobę, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (także osobę, która przedłożyła płatnikowi składek: orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS),
- **3** – oznacza osobę, która przedłożyła płatnikowi składek orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (także osobę, która przedłożyła płatnikowi składek: orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wydane przez lekarza orzecznika ZUS).

V. Zasady rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne

1. Duchowny, który opłaca składki na własne ubezpieczenia

Osoba duchowna (jako płatnik składek), która opłaca składki wyłącznie za siebie w celu rozliczenia składek za dany miesiąc przesyła jedynie deklarację rozliczeniową (formularz ZUS DRA).

Duchowny, który zadeklaruje wyższą niż minimalną podstawę wymiaru składek, powinien rozliczyć należne składki w dwóch deklaracjach rozliczeniowych, odpowiednio z kodami tytułu ubezpieczenia 10 10 oraz 10 12. Każda z deklaracji powinna być oznaczona numerem identyfikatora deklaracji pochodzącym z różnych zakresów numeracji, czyli z zakresu 01-39 oraz 40-49.

Obowiązek przekazania za dany miesiąc dwóch deklaracji rozliczeniowych, które powinny zostać oznaczone numerami identyfikatora deklaracji pochodzącymi z odrębnych zakresów, powstaje również w przypadku nabycia prawa do emerytury lub renty.

Przykład 35

Osoba duchowna, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, opłaca składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru. Osoba ta przekazuje do ZUS dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA:

- pierwszą z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 10 10 i identyfikatorem deklaracji 01 – w której rozliczy składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od minimalnej podstawy wymiaru,
- drugą z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 10 12 i identyfikatorem deklaracji 40 – w której rozliczy składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od zadeklarowanej nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru.

Przykład 36

Osoba duchowna, która jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych, opłacała składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od podstawy wymiaru odpowiadającej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę. W trakcie miesiąca duchowny nabywa prawo do emerytury. W konsekwencji w miesiącu tym ustaje obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu duchowieństwa. Oznacza to konieczność wyrejestrowania z ubezpieczeń i zgłoszenia tylko do ubezpieczenia zdrowotnego. W tym przypadku za ten miesiąc duchowny przekazuje do ZUS dwie deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA:

- pierwszą z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 0 0 i identyfikatorem deklaracji 01 – w której wykaże składki:
 - na ubezpieczenia społeczne – obliczone od ustalonej proporcjonalnie podstawy wymiaru za część tego miesiąca kiedy podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, oraz
 - na ubezpieczenie zdrowotne – obliczone od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- drugą z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 1 0 i identyfikatorem deklaracji 40 – w której wykaże w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne „0”.

W następnym miesiącu osoba duchowna przekaże wyłącznie jedną deklarację rozliczeniową, z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 1 0 i identyfikatorem deklaracji 01, w której będzie musiała rozliczyć tylko składkę na ubezpieczenie zdrowotne od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA, duchowny, który opłaca składki wyłącznie za siebie:

- w bloku II „Dane identyfikacyjne płatnika składek” podaje NIP i PESEL, a więc takie dane identyfikacyjne, jakie przekazał w bloku II zgłoszenia ZUS ZUA lub ZUS ZZA,

- w bloku XI „Deklaracja dochodu” podaje właściwy kod tytułu ubezpieczenia oraz podstawę wymiaru składek.

Zwolnienie z obowiązku comiesięcznego składania deklaracji ZUS DRA

Duchowni, którzy opłacają składki wyłącznie za siebie, nie muszą składać dokumentów rozliczeniowych za kolejne miesiące, gdy nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do danych przekazanych do ZUS w ostatniej deklaracji rozliczeniowej.

Zasada ta ma zastosowanie do duchownych, którzy rozliczają składki od obowiązującej ich najniższej podstawy wymiaru składek (a więc przekazują deklaracje z kodem tytułu ubezpieczenia 1010 albo 1020), jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej podstawę wymiaru składek stanowiła:

- na ubezpieczenia społeczne:
 - kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, albo
 - kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę, a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy (lub odpowiednio z tytułu wskazanego w tabeli w rozdziale I, podrozdziale 2, pkt a),
- na ubezpieczenie zdrowotne:
 - kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, albo
 - kwota różnicy pomiędzy minimalnym wynagrodzeniem za pracę a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ze stosunku pracy (lub odpowiednio z tytułu wskazanego w tabeli w rozdziale I podrozdziale 2, pkt a), albo
 - kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Zwolnienie z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowych ma zastosowanie do duchownych objętych zarówno obowiązkowymi, jak i dobrowolnymi ubezpieczeniami społecznymi, jeśli spełniają powyższe warunki.

Ważne! Deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA nie trzeba składać także wtedy, gdy zmieniła się ustawowo wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokość kwoty specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Przykład 37

Osoba duchowna jest płatnikiem składek na własne ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Nie jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych ani podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych. Nie ma też innego tytułu ubezpieczenia. Podstawę wymiaru składek stanowi:

- na ubezpieczenia społeczne – kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- na ubezpieczenie zdrowotne – kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Za okres od 16.07.2017 r. do 15.10.2017 r. nabywa prawo do zasiłku chorobowego. Za miesiąc czerwiec 2017 r. nie musi składać deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA. Za pozostałe miesiące duchowny ten musi przekazać:

- za lipiec 2017 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne – pomniejszoną proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniom,
 - na ubezpieczenie zdrowotne – z kwotą specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za sierpień 2017 r. – deklarację rozliczeniową z:
 - podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i kwotą składek „0”
 - podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne, która odpowiada kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za wrzesień 2017 r. – duchowny zwolniony jest z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA,
- za październik 2017 r. – deklarację rozliczeniową:
 - z proporcjonalnie ustaloną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,
 - z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne, która odpowiada kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za listopad 2017 r. – deklarację rozliczeniową z podstawą wymiaru składek:
 - na ubezpieczenia społeczne - odpowiadającą kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę,
 - na ubezpieczenia zdrowotne – odpowiadającą kwocie specjalnego zasiłku opiekuńczego,
- za grudzień 2017 r. i kolejne miesiące duchowny nie będzie musiał przekazywać deklaracji rozliczeniowej, jeżeli nie nastąpi żadna zmiana w stosunku do danych wykazanych w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA za listopad 2017 r.

2. Duchowny, za którego składki rozlicza i opłaca instytucja diecezjalna lub zakonna

Jeżeli płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne lub tylko na ubezpieczenie zdrowotne za osoby duchowne jest instytucja diecezjalna lub zakonna do deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA załącza ona za każdego ubezpieczonego odpowiedni imienny raport miesięczny:

- ZUS RCA – „Imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach”,
- ZUS RSA – „Raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłaceniu składek”,
- ZUS RZA – „Raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne”.

W wyżej wymienionych raportach płatnik podaje:

- imię i nazwisko duchownego,
- identyfikator numeryczny PESEL, a gdy osobie duchownej nie nadano tego numeru, serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, oraz
- właściwy kod tytułu ubezpieczenia.

Za duchownego, który zadeklaruje wyższą niż minimalna podstawę wymiaru składek, należne składki powinny być rozliczone w dwóch blokach raportu ZUS RCA:

- pierwszy blok raportu (III.A-C) powinien zostać wypełniony z wykorzystaniem kodu tytułu ubezpieczenia rozpoczynającego się cyframi 10 10 lub 10 20. W bloku tym powinny być rozliczone składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz na ubezpieczenia społeczne od minimalnej podstawy wymiaru, z uwzględnieniem źródeł finansowania:
 - dla kodu 10 10: przy obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych – 80% Fundusz Kościelny, 20% ubezpieczony/duchowny, a przy dobrowolnych ubezpieczeniach społecznych – 100% ubezpieczony/duchowny;
 - dla kodu 10 20: przy obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych – 100% Fundusz Kościelny, a przy dobrowolnych ubezpieczeniach społecznych – 100% duchowny,
- drugi blok raportu (IV.A-C) powinien zostać wypełniony z wykorzystaniem kodu tytułu ubezpieczenia rozpoczynającego się cyframi 10 12. W bloku tym powinny zostać rozliczone składki na ubezpieczenia społeczne (i ubezpieczenie zdrowotne jeśli duchowny jest podatnikiem zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych lub podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych) od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru, z uwzględnieniem źródła finansowania (100% ubezpieczony/duchowny).

3. Terminy rozliczania i opłacania składek

Płatnik składek zobowiązany jest przekazywać do ZUS odpowiednie dokumenty rozliczeniowe (o ile nie został zwolniony z obowiązku comiesięcznego ich przekazywania) oraz opłacać należne składki na ubezpieczenia społeczne i/lub ubezpieczenie zdrowotne za dany miesiąc, nie później niż:

- do 10 dnia następnego miesiąca – jeśli duchowny opłaca składki wyłącznie za siebie,
- do 15 dnia następnego miesiąca – pozostali płatnicy.

Jeśli 10 lub 15 dzień miesiąca przypada w sobotę, niedzielę lub święto, to za ostatni dzień terminu opłacenia składek uważa się następny dzień po dniu lub dniach wolnych od pracy.

Duchowni, którzy pełnią funkcję płatnika składek na własne ubezpieczenia mogą opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zarówno w

formie bezgotówkowej jak i gotówkowej. Opłacić je mogą zatem za pośrednictwem banku, instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych.

Płatnik składek musi przechowywać kopie deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych oraz dokumentów korygujących te dokumenty przez 5 lat od dnia, w którym przekazał je do ZUS w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego.

Dodatkowe informacje dotyczące wypełniania i korygowania dokumentów rozliczeniowych oraz zasad ich przekazywania do ZUS zawiera poradnik: [Ogólne zasady wypełniania i korygowania dokumentów ubezpieczeniowych](#). Zasady wypełniania poszczególnych dokumentów rozliczeniowych zostały przedstawione w poradnikach poświęconych poszczególnym dokumentom (ZUS DRA, ZUS RCA, ZUS RZA, ZUS RSA) dostępnych na naszej stronie internetowej lub w każdej naszej placówce.

Wykaz podstawowych aktów prawnych

- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1793 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1773),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 222 z późn. zm.).